

LANGÅ MILJØGRUPPE

25 år med Langå Miljøgruppe 2000 - 2025

Langå Miljøgruppe 25 år: 2000 - 2025

Forord

Langå Miljøgruppe blev grundlagt på et tidspunkt hvor de stigende affaldsmængder, den voksende biltrafik og energiforbruget fyldte i den offentlige debat, og bæredygtighed blev et vigtigt ord.

Gruppen blev stiftet i den lille Langå kommune, men det var efter 2007, i den nye store Randers kommune, at gruppen virkelig begyndte at opnå resultater.

Det følgende er ikke en komplet beskrivelse af gruppens aktiviteter gennem 25 år, men et udvalg af dem, der satte et varigt aftryk i Langå.

På gruppens hjemmeside langaa-miljogruppe.dk kan man læse mere. I anledning af jubilæet vil jeg opdatere siden med flere dokumenter fra før 2008, inden hjemmesiden blev oprettet.

Udeladelser, forglemmelser og misforståelser falder tilbage på undertegnede.

Lou Næraa, maj 2025

Starten

Den 3. februar 2000 var der *opstartsmøde* i SID's lokaler i Langå. Fem personer mødtes på initiativ af Hugo Karlsen (mødet var ikke annonceret, derfor det lave antal deltagere).

Den 11. april afholdtes *stiftende generalforsamling* med syv fremmødte: Amanda Miller (valgt til formand), Leif Mårtensson (valgt til sekretær), Erik B. Eriksen, Jørgen Nielsen (valgt til kasserer), Bende Nielsen, Poul Møller og Hugo Karlsen.

Selv om initiativet kom fra medlemmer af Socialdemokratiet, blev det fra starten understreget, at gruppen ikke skulle have et partipolitisk tilhørsforhold.

På det *første medlemsmøde*, som blev afholdt den 9. maj, fremgik følgende opgaver af det (håndskrevne) referat:

1. Optagelse i Mostrups vejviser
2. Optagelse på hjemmesiden langaa.net (der faktisk stadig eksisterer som automatisk genereret side og der er ingen oplysninger om miljøgruppen i dag/ LN, 2025)
3. Ansøgning om godkendelse som forening i Folkeoplysningsudvalget ved Langå kommune
4. Udformning af medlemskort
5. Aktiviteter:
  - a. Miljøtilsyn 1999
  - b. Kommuneplaner
  - c. Grønne regnskaber (citater: "Amanda prøver at skrive ud noget på computer til næste gang")
  - d. Regler for honning
  - e. Forsøge at lave månedsinfo til Gudenå-avisen og Lokal-Nyt

1. september blev foreningen godkendt af folkeoplysningsudvalget i Langå kommune

Kommunale planer og høringer

Gruppen havde fra starten fokus på de kommunale planer for infrastruktur, affaldshåndtering og udvikling generelt.

Man skrev høringssvar til et utal af planforslag, først til Langå kommune og fra 2007 til den nye Randers kommune.

Det betød, at gruppen var kendt af både lokalpolitikere og forvaltningerne, og da gruppen altid leverede konstruktive svar, med konkrete ændringsforslag/ønsker, gav det pote i form af en god dialog om de projekter - små som store - som gruppen også skrev om.

En af de allerførste sager var fra 2003, hvor en *klage over Århus Amts planer om en ny grusgrav i Væth* blev videresendt til Naturklagenævnet, dvs den blev taget alvorligt.

Gruppen fik ikke medhold, men de gentagne indsigelser, efter 2007 til Randers kommune, medførte at der blev opstillet så skrappe betingelse for gravearbejdet, at de oprindelige ansøgere gav op og ikke har ladet høre fra sig siden.

Affaldshåndtering

Fokus på affaldssortering i husholdningerne blev mindre vigtigt efter indlemmelsen i Randers kommune, som allerede havde fokus på området, og lokale tiltag gav ikke længere mening.

Bæredygtighed blev godt nok meget omtalt, men da Leif Mårtensson i 2003 annoncerede en kursusrække om emnet, var successen til at overse - der kom ingen tilmeldinger.

Affald i naturen var og er imidlertid en anden sag, og miljøgruppen deltog da også i flere af Danmarks Naturfrednings-forenings årlige affaldsindsamlinger, her i 2016. På billedet fra venstre: Dorthe T. Nielsen i lyslilla frakke, kasserer Minna Nickø, medlem Judith Stegelmann, formand Leif, og Christian Halgreen

Infrastruktur

God infrastruktur for de bløde trafikanter blev det område, hvor Langå Miljøgruppe satte sit største aftryk.

I 2003 sendte gruppen det første forslag med titlen *"Sikker vej på cykel - et forslag til trafikplan i Langå by"* til den daværende Langå kommune. Her fremsatte man blandt andet forslag om en generel *hastighedsnedsættelse* til 40 km/t i hele Langå by.

Oplægget havde gruppen præsenteret på et borgermøde i 2001 og fået mange positive tilbagemeldinger på.

I november 2008 sendte gruppen et opdateret forslag til den nye Randers kommune. Flere af forslagene blev siden helt eller delvis realiseret, særlig i forbindelse med med områdefornyelsesprojektet Langå i Udvikling fra 2014 til 2019 (se også s. 7)

Gudenåstien og cykelbroen over Nørreåen

Det største infrastrukturprojekt, som Langå Miljøgruppe var direkte involveret i, endte med at blive to projekter, som tilsammen blev til færdiggørelsen af Gudenåstien (cykelsti 29 mellem Randers og Silkeborg).

Cykelstien

Siden 2003 havde miljøgruppen drømt om en cykelsti langs Gudenåen fra Langå til Randers.

Den 18. april 2008 sendte miljøgruppen et detaljeret projektforslag med titlen '*Projekt Cykelsti Silkeborg - Randers C : "Fra Aqua til Regnskoven"*' - til Miljø- og teknikforvaltningen i Randers kommune.

Forslaget var baseret på, at der mellem jernbanen og Gudenåen lå en gammel markvej, som var helt tilgroet med græs, men som ikke var passabel på grund af vand i det såkaldte Jernbanesving, hvor Gudenåen rører jernbanedæmningen.

På Store Cykeldag den 8. juni 2008 inviterede Langå Miljøgruppe til prøvetur på den mulige cykelsti fra Langå til Stevnstrup:

40 cyklister cyklede og trak ad græssporet fra Langå langs jernbanen til overkørslen på Stavnagervej ved Stevnstrup, hvor de mødtes med en gruppe opbakkende cyklister fra Stevnstrup-siden, som også gerne ville kunne cykle langs åen.

Den daværende cykelhandler i Langå havde sponsoreret t-shirts med kortet over den kommende sti; her vist frem af formand Leif Mårtensson.

Mogens Nyholm (R), daværende formand for Miljø og teknik-udvalget i Randers kommune, holdt en tale, hvor han lovede opbakning til projektet. Han kan skimtes midt i billedet:

Det endte med at kommunen overtog projektet, og miljøgruppens rolle blev herefter at skubbe på, når arbejdet gik i stå. Det var f.eks. gruppens indsats, der fik genstartet anlægsarbejdet, da Banedanmark, fra 2009 til sent i 2010, nølede med at give svar på spørgsmålet om en løsning for Jernbanesvinget.

Cykelbroen

Omkring årsskiftet 2010/2011 blev miljøgruppen kontaktet af Peder Kirk Iversen på vegne af Nordea-fonden, med et forslag om at gruppen kunne stå for anlægget af en cykelbro over Nørreåen ved Fladbro, så cykelsti 29 kunne fortsætte bag om Stevnstrup, direkte videre ud på diget langs Vorup enge.

Projektet omfattede 1 mio. kroner fra Nordea-fonden og LAG (EU-fonde der støtter udvikling af landdistrikterne). Efter en sand perlerække af møder, skrivelser, ansøgninger og afrapporteringer over de næste halvandet år stod broen færdig og formand Leif Mårtensson kunne ånde lettet op.

Den 10. juni 2012 blev cykelbroen indviet med et stort arrangement, hvor der også blev serveret LAG-kage til alle.

Broen kom sjovt nok til at hvile på fundamentet fra den gamle jernbanebro, som indtil 1930'erne gik over Nørreåen ved Fladbro, og det er i sig selv en god historie, som der desværre ikke er plads til her.

Den 16. september 2012 blev Cykelsti 29 mellem Silkeborg og Randers erklæret komplet ved indvielse af den sidste etape mellem Langå og Randers.

Randers kommune havde virkelig lagt sig i selen for at gøre det med stil, med fem pitstops undervejs til Silkeborg, og tre borgmestre, der mødtes i Langå.

Omkring 300 cyklister deltog og det var imponerende at se hvor mange 50+'er, der cyklede tur-retur (omkring 100 km).

Både aviser og TV2 Østjylland gav en flot dækning af arrangementet og det var en stor dag for Langå Miljøgruppe.

I begejstring over egen indsats bør man ikke glemme skov- og landskabsingeniør *Jørgen Mejlø* fra Randers kommune. Tidligere havde han for Århus Amt foranlediget, at der blev anlagt en asfalteret cykelsti fra Silkeborg til Laurbjerg på banelegemet fra den nedlagte Laurbjerg-Bramming-bane, altså størstedelen af cykelsti 29.

Han kendte også til eksistensen af den markvej, som blev basis for strækningen mellem Langå og Stavnagervej, og han var ansvarlig for at stien blev videreført ad grusveje gennem Stevnstrup, bag om speedwaybanen ud til cykelbroen, via den lette bro over banen.

Broen måtte fjernes i 2020 pga elektrificeringen, så i skrivende stund må passage gennem Stevnstrup foregå via cykelstien på Skovboulevarden og hen til cykelbroen.

Randers kommune har dog stadig planer om en sti fra Stationsvej ud til cykelbroen og arbejdet skulle have været påbegyndt i 2021.

Der er imidlertid intet sket, og i april 2025 har miljøgruppen derfor besluttet at rykke kommunen, i håb om at stien endelig bliver gennemført som oprindeligt planlagt.

Tunnel under jernbanen ved Sølyst

I oktober 2004 kontaktede miljøgruppen Banedanmark for at høre om muligheden for at få en forbindelse over jernbanen til Gudenåen ude ved Sølyst-kvarteret, med henvisning til adgang for skoleeleverne og beboerne i de voksende villakvarterer ved skolen.

I 2006 afholdt Langå kommune en høring angående et forslag om en *omfartsvej* fra Væthvej over Gudenåen og jernbanen til Kærsangervej og videre forbi skolen ad Gydevej.

Miljøgruppen indsendte høringssvar, hvor man efterlyste en løsning for de bløde trafikanter langs omfartsvejen, herunder forbindelse til en mulig cykelsti fra Skovlyst til Langå skole.

Gruppen var dog kritisk over for de øvrige trafikale følger af en sådan omfartsvej.

Året efter ophørte Langå kommune med at eksistere og omfartsvejprojektet kom tilbage i mølposen.

Miljøgruppen arbejdede de næste 14 år på at få en undersøgelse af om en tunnelforbindelse under jernbanen ville være mulig. Efter utallige forgæves henvendelser, til såvel Banedanmark som Randers kommune, opgav gruppen i 2020 at komme videre og overdrog opgaven til foreningen Langå i Udvikling.

I 2024 prøvede miljøgruppen alligevel en sidste gang og spurgte Veje og Trafik i Randers kommune, om muligheden for at etablere en let bro over banen ved Sølyst, da de stigende vandmængder omkring Gudenåen udelukkede en tunnel. Veje og Trafik anslog, at anlæggelse af en let bro over jernbanen ville koste omkring 30 mio. kroner, og dermed blev der sat endeligt punktum for en gammel, men desværre umulig, drøm.

Stationsbroen og byudviklingsprojektet Langå i Udvikling 2014-2019

En forbindelse mellem Bredgade og Skovlystvej mellem og over sporene ved Langå station, og ordentlige adgangsforhold på stationen for kørestolsbrugere, dårligt gående og rejsende med barnevogne og cykler havde været ønsket i årevis, og ikke kun af Langå Miljøgruppe.

I februar 2011 skrev miljøgruppen et længere brev til DSB med en detaljeret beskrivelse af såvel problemer som løsningsmuligheder. Det kom der så ikke noget ud af.

I efteråret 2013 blev miljøgruppen imidlertid orienteret om, at der var et stort *byudviklingsprojekt* under opsejling. Det så ud til, at de ønskede forbedringer omsider kunne blive realiseret.

Arbejdet med Langå i Udvikling blev en meget lang historie, som der desværre ikke er plads til her, da det ikke var Langå Miljøgruppe som gruppe, der deltog.

Miljøgruppen leverede adskillige nøglepersoner til de arbejdsgrupper, som indgik arbejdet, og fra 2014 til 2019 var det her gruppens medlemmer lagde deres energi:

- I *skrivegruppen*, der skrev den samlede vision for områdeudviklingsprojektet deltog Lou Næraa.
- Som formand for *paraplyorganisationen Langå i Udvikling* sad Dorthe T. Nielsen, Lou Næraa fungerede som sekretær og Leif Mårtensson som kasserer.
- Dorthe og Leif deltog også i det meget opslidende arbejde med *stationsbroen*.
- Arbejdsgruppen "*Gudenåens potentialer*" tog Christian Halgreen sig af
- Som *husfotograf og uundværlig praktisk gris* bidrog Niels Christian Nielsen.

Resultatet blev den længe ønskede bro over Langå station mellem Bredgade og Skovlyst, inkl. elevatorer til perronerne, og selv om miljøgruppen ikke kunne tage æren for projektet, så kunne man i hvert fald glæde sig over at have skubbet på i rigtig mange år.

(foto: Niels Kr. Nielsen)

Hastighedsnedsættelser i Langå by

Efter indvielsen af stationsbroen i december 2019 var miljøgruppen begyndt at arbejde for en generel hastighedsgrænse på 40 km/t i Langå by, som man første gang nævnte i 2002 i forslaget om sikker cykelvej.

Gruppen nåede lige at begynde arbejdet i foråret 2020, da corona-epidemien fik lukket ned for al aktivitet. Året efter kontaktede man de lokale byrådspolitikere og formanden for Dansk Cyklistforbund (som tilfældigvis også var medlem af Randers byråd) og efterlyste et trafiksikkerhedsråd, hvor det ville være logisk at behandle sager om lokale hastighedsnedsættelser.

Den 10. marts 2022 blev nedsættelsen af dette råd bragt som nyhed på randers.dk. Det viste sig at blive en af kommunens bedst bevarede hemmeligheder; i skrivende stund fremgår rådet stadig kun som en tre år gammel nyhed på kommunens hjemmeside, og kan kun fremsøges via listen over dagsordener og referater, så det er altså i live.

PR

Gruppen har været god til at få omtale i de lokale aviser, som også har taget godt imod de indlæg, som gruppen har sendt.

Desværre er antallet af lokalaviser svundet ind, og da gruppen principielt har fravalgt brug af Facebook og andre datahøstende digitale sociale medier, er det blevet sværere at bevare kendskabet til gruppen i lokalsamfundet.

I 2016 blev Leif Mårtensson dog inviteret til at indvie Langå Varmeværks store *sofangeranlæg*, sandsynligvis fordi gruppen tidligere havde været i positiv dialog med værket (f.eks. citat fra årsberetningen for 2004):

”Vi har rost og kommenteret varmemærkets planer om at bygge nyt på Kærsangervej og overgå til at fyre med biomasse. Vi har også kontaktet varmemærket.

Resultat: Regeringen forbyder varmemærket at skifte ud gas mod biomasse!”

Formand Leif (med ryggen til) holder tale ved indvielsen den 27. maj 2016.

I 2008 var det nødvendigt med *ny hjemmeside* med eget domænenavn: langaa-miljogruppe.dk, hvor Lou Næraa var redaktør fra starten indtil foråret 2025.

Hjemmesiden har primært fungeret som gruppens arkiv, som der kunne henvises til, i stedet for tunge vedhæftninger til emails.

Foreningens logo var hjemmelavet indtil 2010, hvor arbejdet med hjemmesiden, gjorde det klart, at foreningen trængte til et mere tidssvarende logo.

En dygtig grafiker donerede et fint og originalt forslag, der blev taget i brug i starten af 2010, og som i skrivende stund stadig er i brug.

(Hvis nogen er i tvivl: på forsiden af dette skrift står det nuværende logo øverst og det gamle nederst.)

Få medlemmer, store resultater

Med de resultater gruppen kan se tilbage på, er det forbløffende at konstatere, at gruppen sjældent eller aldrig har haft over 20 medlemmer. Man startede med fem og voksede ret hurtigt til mellem 15 og 20, hvor det har holdt sig gennem alle årene.

Leif Mårtensson og Poul og Anni Møller har været med fra starten, og Leif været formand siden 2001, så man kan, uden at overdrive, tale om en vis kontinuitet.

Kontingentet, kr. 100, er forresten heller ikke steget i løbet af de 25 år, men gruppen har været ret god til at få andre til at spendere.

Det interne bureaukrati har også været til at overse: Vedtægterne fra stiftelsen har kun været revideret én gang i de 25 år, nemlig da foreningens hjemsted skulle rettes fra "Langå kommune" til "Langå i Randers kommune".

Samarbejde med politikere

Gruppen har altid haft et godt samarbejde med diverse politikere, men vi vil gerne fremhæve tre, som har bakket op, når det virkelig gjaldt.

Den første er Mogens Nyholm (R), der som formand for Miljø- og teknikudvalget i 2008 gav tilsagn om opbakning til forslaget om færdiggørelse af cykelsti 29, og huskede sit tilsagn ved årets budgetforhandlinger, så Randers kommune overtog og udbyggede projektet.

Den anden er Michael Aastrup Jensen (V), tidligere borgmester i Randers og i 2008 medlem af Folketinget. Hans indsats reddede cykelstien fra at drukne i bureaukrati, fordi hans kontor tog en henvendelse fra Langå Miljøgruppe alvorligt og fik transportministeren til at sætte skub i Banedanmark, så arbejdet med stien blev genoptaget i 2010 efter omkring et års nøl.

Den tredje er Iben Sønderup (S), der som byrådsmedlem i mange år havde talt for en forbedring af adgangsforholdene på Langå station, og som den 29. april 2013 - ved at trække den daværende trafikminister op og ned ad alle trapperne - fik sat gang i det, som endte med at blive stationsbroen fra Bredgade til Skovlyst.

Slutord

Det er ikke størrelsen, men gørelsen der tæller - gruppen har bestået af mennesker, der arbejdede godt sammen og havde et sikkert blik for, hvor og hvornår man skulle henvende sig for at opnå resultater.

Og ikke mindst - de var det lange seje træks mestre: tog aldrig det første nej for et svar, men blev ved, indtil alle muligheder var udtømte.

Langå Miljøgruppe tabte pusten efter de meget travle år med Langå i Udvikling og corona-nedlukningerne, men at man i april i år er begyndt at rykke for en færdiggørelse af cykelsti 29 gennem Stevnstrup tyder på, at man er ved at få vejret igen.

Tillykke med de første 25 år.

P.S. Mon nogen kan huske, hvordan det gik med reglerne for honning, dengang i år 2000?

Cykelsti 29, strækning Langå - Stavnagervej, vers. 00, 8. juni 2008